

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.2\(64\).39-44](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2024.2(64).39-44)
УДК 338.245/246(477)+339.96

Газуда М.В., Чабан Р.Б.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ АГРОТУРИЗМУ

У статті розглянуто концепції агротуризму та його ключові характеристики. Аналіз теоретичних моделей агротуризму та їх вплив на розвиток сільських територій. Вивчення понять і підходів до дослідження агротуризму з методологічної точки зору таких як аналіз літератури, емпіричні дослідження, кейс-стадії, експертні оцінки, соціологічні дослідження, фінансовий аналіз та географічні дослідження. Розглянуто методичних підходів та інструментів для проведення досліджень у галузі агротуризму. Аналіз сучасного стану агротуризму в Україні та світі з урахуванням різноманітних методологічних підходів. Визначення основних проблем та перспектив розвитку агротуризму як сфери туризму та сільського господарства. Розглянуто внесок агротуризму у підтримку місцевої економіки, збереження культурної спадщини, підвищення якості життя місцевого населення та інші соціально-економічні аспекти. Можливості подальших досліджень у галузі агротуризму, визначення невирішених питань та потенційних напрямків подальших наукових досліджень.

Ключові слова: агротуризм, теоретичні підходи, методичні підходи, методологія, концепції, аналіз.

Постановка проблеми. Сьогодні агротуризм є одним з найбільш перспективних напрямків в галузі туризму. Це взаємовигідне партнерство між сільським господарством та туризмом, яке сприяє розвитку сільських територій та залученню додаткового доходу для селянських господарств.

Проте необхідно провести глибоке теоретичне та методичне дослідження для розкриття потенціалу агротуризму та розробки стратегій його розвитку. Зокрема, існує недостатня кількість досліджень, що зосереджені на аналізі ефективних методів просування агротуризму, інноваційних підходів до організації та управління агротуристичними об'єктами, а також розвитку інфраструктури для забезпечення комфортного перебування та відпочинку туристів.

Таким чином, ця стаття спрямована на дослідження таких ключових питань:

1. Аналіз теоретичних основ агротуризму та їх вплив на розвиток сільських територій.
2. Розгляд методичних підходів до дослідження агротуризму та їх застосування у практиці.
3. Розуміння стратегій просування та розвитку агротуризму для максимізації його

соціально-економічного впливу.

4. Роль агротуризму в соціально-економічній системі регіону.

5. Науково-методичні підходи до дослідження розвитку сфери агротуризму в регіоні.

Для вирішення цих проблем необхідно провести глибокий аналіз теоретичних та методологічних засад агротуризму, розглянути інноваційні підходи до створення та розвитку агротуристичних об'єктів, а також стратегії маркетингу та просування агротуристичних послуг на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження "Агротуризм в Україні: переваги та проблеми розвитку" [2] вказують на значення агротуризму як інструменту для стимулювання економічного зростання сільських районів. Вони розкривають теоретичні підходи до агротуризму, які покликані підтримувати ініціативи, спрямовані на залучення туристів до сільських господарств та розвиток сільських територій.

Методичні підходи до дослідження агротуризму, включаючи аналіз інфраструктури, вивчення попиту та пропозиції, оцінку соціо-економічного впливу та інші аспекти. Ці методичні підходи використовуються у практичних дослідженнях та проектах для вдосконалення агротуристичних послуг та розвитку сільських територій [4].

Дослідження Ковальова О., Петренко І. у журналі "Економіка села" [1] пропонують

© Газуда М.В., д.е.н., проф., професор кафедри економіки, підприємництва та торгівлі, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чабан Р.Б., аспірант, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

стратегії розвитку агротуризму, спрямовані на максимізацію його соціально-економічного впливу. Ці стратегії включають удосконалення інфраструктури, створення маркетингових кампаній, підтримку малого та середнього підприємництва та сприяння розвитку туристичних послуг. Також І. В. Іваненко, М. М. Полякова [3] зосереджують увагу на ролі агротуризму у соціально-економічній системі регіону. Вони відзначають важливість агротуризму як джерела доходу та збереження культурної спадщини, а також як засобу підвищення якості життя місцевого населення.

Це все свідчить про важливість подальшого дослідження та розвитку агротуризму як чинника сталого розвитку сільських територій в Україні.

Формулювання цілей статті полягає в вивченні та аналізі існуючих проблем у сфері агротуризму для розробки ефективних стратегій розвитку, а також методології дослідження агротуризму з метою збільшення його соціально-економічного впливу.

Опис основного матеріалу дослідження. Розвиток агротуризму стає все більш актуальним у контексті сучасних викликів, які стоять перед регіонами та сільськими територіями. Важливість вивчення теоретичних та методичних аспектів цієї галузі полягає в тому, щоб розробити стратегії й методи, які сприятимуть максимізації позитивного впливу агротуризму на розвиток сільських регіонів.

Агротуризм є складною та мультидисциплінарною галуззю, яка поєднує в собі елементи сільського господарства, туризму та екології. Розуміння теоретичних основ агротуризму включає аналіз різних підходів та концепцій, які формують цю галузь. Агротуризм є явищем, що поєднує в собі елементи сільського господарства та туризму, спрямований на залучення туристів до сільських територій з метою ознайомлення з сільським господарством, культурою, традиціями та природними красами даного регіону [2].

Агротуризм спрямований на відвідування сільських районів для ознайомлення з сільськогосподарською діяльністю, сільськими традиціями, культурою та способом життя місцевого населення. Одним із ключових принципів агротуризму є збереження природного середовища та підтримка місцевої економіки через розвиток сільських господарств. Агротуризм сприяє збереженню традиційних землеробських методів, пропагує використання органічних продуктів та розвиток місцевих ринків. Агротуризм може мати значний вплив на розвиток сільських територій. По-перше, він

сприяє розвитку сільського господарства, оскільки забезпечує додаткові джерела доходу для сільських господарств та фермерських господарств. Він також стимулює розвиток малих підприємств у сфері туризму, ресторанного бізнесу та ремесел. По-друге, агротуризм сприяє збереженню та відновленню історичної та культурної спадщини сільських регіонів. Шляхом привертання туристів до сільських районів зберігаються традиції, майстерність та місцева культура [11].

Сьогодні агротуризм переживає період розквіту, з новими тенденціями, такими як екологічна стійкість, діджиталізація та персоналізований досвід. Сільські господарства та ферми впроваджують інноваційні методи виробництва, відкривають сільські готелі та ресторани, а також пропонують розваги та екскурсії для туристів [7].

Агротуризм ґрунтується на принципах екологічної сталості, враховуючи потреби та інтереси місцевого населення, зберігаючи природні та культурні ресурси для майбутніх поколінь. Агротуризм сприяє розвитку місцевих громад шляхом залучення туристів до місцевої культури, традицій та ремесел, а також через сприяння розвитку сільського господарства та малого бізнесу. Основним принципом агротуризму є збереження та відтворення природних та культурних ресурсів регіону, зокрема, збереження біорізноманіття, традиційних знань та ремесел.

Аналіз ринку агротуризму полягає в дослідженні попиту та пропозиції на агротуристичні послуги, визначенні потенційних сегментів ринку та їхніх особливостей. Це може включати збір та аналіз статистичних даних, проведення опитувань та аналіз тенденцій споживання. Аналіз теоретичних основ агротуризму дозволяє краще зрозуміти суть та потенціал цієї галузі, що є важливим для розробки стратегій розвитку та впровадження практичних заходів у цьому напрямку. Дослідження стану інфраструктури для агротуризму, такої як доступність до транспорту, розвиток сільського господарства та туристичних об'єктів, дозволяє визначити переваги та обмеження для розвитку галузі [10].

Нижче розглянуті основні методичні підходи до дослідження агротуризму:

1. Аналіз літератури: Вивчення наукових праць, публікацій та звітів, що стосуються агротуризму. Це дозволяє отримати уявлення про поточний стан галузі, ідентифікувати ключові проблеми та тренди розвитку [2].

2. Емпіричні дослідження: Проведення анкетування, інтерв'ю, фокус-груп, спостережень на місцях для збору даних про відвідувачів агротуристичних об'єктів, їхні вподобання та потреби [7].

3. Кейс-стадії: Аналіз успішних агротуристичних проектів для вивчення факторів успіху та викликів, що стоять перед учасниками галузі.

4. Експертні оцінки: Залучення фахівців з сфери туризму, сільського господарства, маркетингу тощо для отримання експертної думки щодо поточного стану агротуризму та можливих шляхів його розвитку [8].

5. Соціологічні дослідження: Дослідження соціальних аспектів агротуризму, включаючи взаємодію між туристами та місцевими жителями, вплив на місцеву спільноту та ідентифікацію соціально-економічних вигод.

6. Фінансовий аналіз: Оцінка фінансової ефективності агротуристичних проектів, розрахунок витрат та прибутків, аналіз ризиків та інвестиційної привабливості [1].

7. Географічні дослідження: Вивчення географічного розташування агротуристичних об'єктів, їх вплив на розвиток сільських територій та місцевих громад [9].

8. Розробка концепцій та стратегій розвитку агротуризму на основі проведених досліджень та врахування потреб ринку, туристичного потенціалу та соціально-економічних факторів.

9. Вивчення рівня зацікавленості місцевих громад, готовності інвесторів та підприємців до розвитку агротуризму, а також можливостей розвитку інфраструктури та супутніх галузей.

Ці методичні підходи використовуються для розробки ефективних стратегій розвитку агротуризму та забезпечення його сталого успіху.

Визначення стратегій просування та розвитку агротуризму можна використовувати наступні підходи та методи:

- Аналіз ринку та конкурентної ситуації: Дослідження попиту та пропозиції на агротуристичні послуги, вивчення конкуренції серед інших туристичних напрямків.

- SWOT-аналіз: Визначення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз для

агротуризму дозволить розробити ефективні стратегії розвитку.

- Сегментація ринку: Виокремлення цільових груп споживачів та розробка індивідуальних стратегій приваблення кожної з них.

- Розвиток інфраструктури: Створення та модернізація інфраструктури для зручного перебування туристів, такої як готелі, дороги, екскурсійні маршрути тощо.

- Маркетингові стратегії: Використання інтернет-маркетингу, рекламних кампаній, участь у туристичних виставках та заходах для просування агротуристичних послуг.

- Розвиток мережі партнерів: Співпраця з місцевими фермерськими господарствами, ресторанами, майстернями для створення комплексних агротуристичних програм.

- Екологічна сталість та стале виробництво: Розробка стратегій, спрямованих на збереження навколишнього середовища та використання сталих методів виробництва.

- Підвищення якості обслуговування та розробка унікальних пропозицій: Створення унікальних агротуристичних програм, додаткових сервісів та послуг для приваблення та задоволення клієнтів.

Ці підходи допоможуть розробити стратегії просування та розвитку агротуризму, які відповідатимуть потребам туристів та сприятимуть сталому розвитку галузі [13].

Роль агротуризму в соціально-економічній системі регіону є значною і має багатоаспектні впливи на розвиток місцевих громад та економіку. Агротуризм створює нові робочі місця та сприяє розвитку малого бізнесу в сільських районах через розширення попиту на місцеві продукти та послуги. Це допомагає зменшити безробіття та збільшує доходи місцевих жителів [10]. Для забезпечення потреб туристів у сільській місцевості необхідно покращувати інфраструктуру, таку як дороги, готелі, ресторани та розваги. Це сприяє інвестиціям у розвиток регіонів та поліпшенню якості життя місцевих жителів. Агротуризм може допомогти зберегти та просунути традиційні землеробські та ремісничі техніки, культурні свята та звичаї. Це сприяє збереженню ідентичності місцевих громад та привертає увагу туристів, які цінують аутентичність та культурний досвід [3]. Агротуризм може стати катализатором для розвитку інших галузей, таких як сільське господарство, мистецтво та ремесла. Він стимулює попит на місцеві продукти та послуги, що сприяє розвитку

різноманітних секторів економіки регіону. Розвиток агротуризму сприяє підвищенню якості життя місцевого населення через створення можливостей для роботи, розвитку інфраструктури та збільшення доходів. Крім того, він сприяє формуванню позитивного іміджу регіону та підвищує міжкультурне розуміння та співпрацю [14].

Ці аспекти демонструють, що агротуризм відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку сільських регіонів та підвищенні їх соціально-економічного потенціалу.

Науково-методичні підходи до дослідження розвитку сфери агротуризму в регіоні можуть включати різноманітні методи та підходи для збору, аналізу та інтерпретації даних з метою розуміння та підтримки розвитку агротуризму.

Використання системного підходу для розгляду агротуризму як складної системи, включаючи різні елементи такі як туристи, місцеві громади, сільськогосподарські підприємства та інфраструктура. Цей підхід допомагає виявити взаємозв'язки та вплив різних факторів на розвиток агротуризму в регіоні. Вивчення соціальних аспектів агротуризму, таких як взаємодія між туристами та місцевими жителями, сприйняття та очікування стосовно агротуристичних об'єктів, а також виявлення соціальних користей та викликів, пов'язаних із розвитком агротуризму в регіоні. Оцінка економічного внеску агротуризму в регіон через аналіз фінансових показників, таких як оборот та прибуток від агротуристичних підприємств, витрати та інвестиції у розвиток інфраструктури та послуг [1]. Вивчення географічного розташування агротуристичних об'єктів, їхній вплив на розвиток сільських територій та місцевих громад, а також визначення географічних особливостей, які сприяють або ускладнюють розвиток агротуризму [9]. Аналіз і використання світового досвіду та кращих практик у сфері агротуризму для виявлення можливостей та викликів, що стоять перед регіоном, а також для імплементації успішних стратегій розвитку. Залучення різних зацікавлених сторін, таких як місцеві влади, бізнес-середовище, громадські організації та активісти, для спільного вирішення проблем та розробки стратегій розвитку агротуризму в регіоні [11]. Використання новітніх технологій та інноваційних підходів, таких як цифрові рішення, еко-ініціативи та інші, для збільшення

ефективності та конкурентоспроможності агротуристичних об'єктів та послуг [10].

Ці підходи допомагають зрозуміти складність та різноманітність аспектів розвитку агротуризму в регіоні та розробляти науково обґрунтовані та практично орієнтовані стратегії для його просування та підтримки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз теоретичних основ агротуризму є важливим етапом для розуміння його сутності та потенціалу в контексті розвитку сільських територій. Методичні підходи до дослідження агротуризму включають різноманітні методи, такі як соціологічні дослідження, аналіз фінансової ефективності та географічні дослідження, що дозволяють отримати комплексну картину розвитку цієї галузі. Визначення стратегій просування та розвитку агротуризму важливе для максимізації його соціально-економічного впливу та забезпечення сталого розвитку сільських територій. Роль агротуризму в соціально-економічній системі регіону полягає в сприянні розвитку місцевих громад, підвищенні якості життя мешканців та збереженні природних та культурних ресурсів. Науково-методичні підходи до дослідження розвитку агротуризму в регіоні дозволяють визначити перспективні напрямки розвитку та вдосконалення політики у цій сфері.

Перспективи подальших досліджень включають:

- Детальне вивчення взаємозв'язку агротуризму з іншими сферами, такими як сільське господарство, екологія, культура та туризм.
- Аналіз впливу агротуризму на розвиток сільських громад та формування місцевих ідентичностей.
- Вивчення потенціалу агротуризму для збереження та відновлення традиційних сільських промислових та ремісничих умінь.
- Розробка і впровадження інноваційних підходів до розвитку агротуризму з урахуванням викликів та можливостей сучасного світу.

Ці висновки та перспективи досліджень мають на меті сприяти подальшому розвитку агротуризму як важливого чинника сталого розвитку сільських територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціально-економічні переваги розвитку агротуризму у регіональному контексті - стаття авторів Ковальова О., Петренко І. у журналі "Економіка села". <http://virtuni.education.zp.ua>

2. Агротуризм в Україні: переваги та проблеми розвитку. Національний університет біоресурсів та природокористування України.
3. Агротуризм: концептуальні підходи та перспективи розвитку в Україні. І. В. Іваненко, М. М. Полякова. Бізнес Інформ. № 2, 2021. С. 199-204.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку агроекотуризму в Україні. Я.В. Кацемір. Інтелект XXI № 4 2020
5. Національний університет біоресурсів та природокористування України. (2021). "Агротуризм в Україні: потенціал та перспективи розвитку."
6. Інститут аграрної економіки. (2020). "Агротуризм в Україні: переваги та проблеми розвитку."
7. Індустрія туризму в Україні: перспективні напрями та виклики сучасності. Л. М. Прокопишин-Рашкевич, Б. О. Шадурська, Й. М. Петрович № 2, 2021.
8. Інноваційний розвиток агротуризму в Україні Г.Є. Савенко, 2017
9. Стаковська О. О., Мальцева І. А., Чуб І. М. Потенціал агротуризму для розвитку регіонів України.
10. Danyluk, D. I., & Kharlamova, I. (2020). Agritourism as a Tool for Sustainable Rural Development in Ukraine. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 42(2), 251-260.
11. Львіна, М. В., & Безлюдний, М. В. (2020). Агротуризм як інструмент сталого розвитку сільських територій України. *Економіка та держава*, 10, 92-97.
12. Лукашук, В. В., Шишкіна, О. В., & Климова, Ю. В. (2020). Основні стратегічні напрями розвитку агротуризму в Україні. *Економічний часопис-XXI*, 184(1-2), 46-50.
13. Поліщук, О. В., & Ярмоленко, О. О. (2021). Розвиток агротуризму в Україні: проблеми та перспективи. *Економіка АПК*, 3(302), 57-65.
14. Сковчиляс, В. І., & Лошак, О. О. (2020). Агротуризм: виклики

REFERENCES

1. Koval'ova O., Petrenko I. (n.d.). *Sotsial'no-ekonomichni perevahy rozvytku ahroturyzmu u rehional'nomu konteksti* [Socio-economic advantages of the development of agritourism in the regional context]. *Ekonomika sela - Economics of the Village*. Retrieved from: <http://virtuni.education.zp.ua> [in Ukrainian].
2. *Ahroturyzm v Ukrayini: perevahy ta problemy rozvytku* [Agritourism in Ukraine: advantages and problems of development.]. (n.d.). *Natsional'nyy universytet bioresursiv ta pryrodokorystuvannya Ukrayiny*. [in Ukrainian].
3. Ivanenko, I. V., & Polyakova, M. M. (2021). *Ahroturyzm: kontseptual'ni pidkhody ta perspektyvy rozvytku v Ukrayini* [Agritourism: conceptual approaches and development prospects in Ukraine.]. *Biznes Inform - Business Inform*, 2, 199-204 [in Ukrainian].
4. Katsemir, Ya. V. (2020). *Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku ahroekoturyzmu v Ukrayini* [The current state and prospects for the development of agro-ecotourism in Ukraine]. *Intelekt XXI - Intellect XXI*, 4 [in Ukrainian].
5. *Ahroturyzm v Ukrayini: potentsial ta perspektyvy rozvytku* [Agritourism in Ukraine: potential and development prospects]. (2021). *Natsional'nyy universytet bioresursiv ta pryrodokorystuvannya Ukrayiny* [in Ukrainian].
6. *Ahroturyzm v Ukrayini: perevahy ta problemy rozvytku* [Agritourism in Ukraine: advantages and problems of development]. (2020). *Instytut ahraryoi ekonomiky* [in Ukrainian].
7. Prokopyshyn-Rashkevych L. M., & Shadurs'ka, B. O., & Petrovych, Y. M. (2021). *Industriya turyzmu v Ukrayini: perspektyvni naprsyamy ta vyklyky suchasnosti* [The tourism industry in Ukraine: promising challenges and modern challenges]. [in Ukrainian].
8. Savenko, H.Ye. (2017). *Innovatsiny rozvytok ahroturyzmu v Ukrayini* [Innovative development of agritourism in Ukraine] [in Ukrainian].
9. Stakovs'ka, O. O., & Mal'tseva, I. A., & Chub, I. M. (n.d.). *Potentsial ahroturyzmu dlya rozvytku rehioniv Ukrayiny* [The potential of agritourism for the development of the regions of Ukraine]. [in Ukrainian].
10. Danyluk, D. I., & Kharlamova, I. (2020). *Agritourism as a Tool for Sustainable Rural Development in Ukraine*. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 42(2), 251-260. [in English].

11. Il'yina, M. V., & Bezlyudnyy, M. V. (2020). Ahroturyzm yak instrument staloho rozvytku sil's'kykh terytoriy Ukrainy. *Ekonomika ta derzhava*, 10, 92-97. [in English].
12. Lukashchuk, V. V., & Shyshkina, O. V., & Klymova, Yu. V. (2020). Osnovni stratehichni napryamy rozvytku ahroturyzmu v Ukraini [The main strategic directions of the development of agritourism in Ukraine]. *Ekonomichnyy chasopys- XXI - Economic Journal-XXI*, 184 (1-2), 46-50. [in Ukrainian].
13. Polishchuk, O. V., & Yarmolenko, O. O. (2021). Rozvytok ahroturyzmu v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Development of agritourism in Ukraine: problems and prospects]. *Ekonomika APK - Economics of AIC*, 3 (302), 57-65. [in Ukrainian].
14. Skochylyas, V. I., & Loshak, O. O. (2020). Ahroturyzm: vyklyky [Agritourism: challenges] [in Ukrainian].

Отримано 29.05.2024